

Uzasadnienie

Profesor Paweł Rowiński (ur. w 1965 r. w Warszawie), członek rzeczywisty PAN, jest geofizykiem, profesorem nauk o Ziemi, absolwentem studiów matematycznych odbytych na Uniwersytecie Warszawskim. Jest badaczem o znaczącym dorobku naukowym – szczególnie w zakresie hydrodynamiki środowiska. Główne osiągnięcia naukowe prof. Rowińskiego związane są z analizą mechanizmów turbulentnego transportu masy i energii w płynącej wodzie. Szereg opublikowanych prac poświęcił również zastosowaniom metod statystycznych w hydrologii, konsekwencjom zmian klimatycznych oraz inteligentnej analizie danych. Przede wszystkim zaś cenione są jego prace dotyczące struktury przepływu, w tym struktury turbulencji w rzekach o złożonej geometrii i w obecności roślinności. Swoje prace publikuje w najbardziej prestiżowych czasopismach związanych z wodą, tj. *Water Resources Research*, *Advances in Water Resources*, *Hydrology and Earth System Sciences*, *Earth Science Reviews*. Jest współautorem lub współredaktorem osiemnastu książek i pięciu wydań specjalnych międzynarodowych czasopism naukowych. Jest twórcą i redaktorem naczelnym serii wydawniczej Springer: *Geoplanet: Earth and Planetary Sciences* (dotychczas wydano ponad 45 tomów).

Prof. Rowiński jest członkiem wielu polskich i zagranicznych komitetów i organizacji naukowych, w tym w najważniejszej w jego obszarze badawczym: *International Association for Hydro-Environment Engineering and Research (IAHR)*; sprawował w niej od 2022 do czerwca 2026 r. funkcję przewodniczącego zarządu europejskiego oddziału (głosują wszyscy europejscy członkowie IAHR). Wcześniej był jej wiceprzewodniczącym. Miarą uznania i międzynarodowej pozycji prof. Rowińskiego w środowisku hydrologicznym było powierzenie mu przez *International Association for*

Hydro-Environment Engineering and Research (IAHR) organizacji kongresu 6th IAHR Europe Congress „No frames, no borders” (500 uczestników z 52 państw), który w lutym 2021 r. – ze względu na pandemię – był organizowany w wersji hybrydowej; wykłady plenarne były transmitowane ze stacji PAN w Brukseli, Wiedniu i Berlinie. Polska Akademia Nauk była współorganizatorem tego wyjątkowego przedsięwzięcia.

Prof. Rowiński jest uznanym międzynarodowo uczonym, tylko w ostatnim czasie został wybrany członkiem *Academia Europaea* (2026), członkiem zagranicznym Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (2025), w 2025 r. Ukraiński Państwowy Uniwersytet im. Mychajła Drahomanowa przyznał mu tytuł doktora honoris causa (ze względu na wojnę uroczystość nadania tej godności się jeszcze nie odbyła) a największym zaszczytem był Jego wybór na Prezesa ALLEA – Europejskiej Federacji Akademii Nauk – funkcję tę pełni obecnie od czerwca 2024 r. Warto jeszcze wspomnieć inne wyróżnienia o charakterze międzynarodowym. W 2015 roku od Ministra Spraw Zagranicznych otrzymał odznakę *Bene Merito* w uznaniu zasług w promowaniu i wzmacnianiu pozycji Polski na arenie międzynarodowej. W 2016 roku uzyskał nagrodę uniwersytetu *Central European University – Alumni Impact Award* (z Polski taką nagrodę uzyskał jeszcze jedynie ówczesny rzecznik praw obywatelskich, prof. Adam Bodnar).

Do pełnienia funkcji Prezesa Polskiej Akademii Nauk predysponuje go szczególnie bogate doświadczenie zarządcze związane zarówno z instytutami PAN jak i z częścią korporacyjną Akademii a ostatnio federacją 61 europejskich akademii nauk.

Dwukrotnie, najpierw w 2015 roku, a potem w 2018 r. został wybrany na Wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk. Bardzo istotne jest to, że od początku pełnił funkcję tego wiceprezesa, który na mocy ustawy zastępuje Prezesa Akademii podczas jego nieobecności. Ponadto nadzorował prace Wydziału III Nauk Ścisłych i Nauk o Ziemi PAN oraz koordynował sprawy instytutów naukowych PAN. Odpowiadał też za współpracę z Radą Dyrektorów Jednostek Naukowych PAN, Samorządem Doktorantów PAN, Sejmem i Senatem Rzeczypospolitej Polskiej. Pomijając stronę formalną, warto podkreślić jego zaangażowanie w działania na rzecz rozwoju Polskiej Akademii Nauk – w tym o charakterze strategicznym. Przewodniczył zespołowi do spraw opracowania założeń do projektu oraz projektu nowelizacji ustawy o PAN, a wcześniej również zespołowi ds. opracowania regulaminu wyboru członków PAN.

Przewodniczył też komisji stypendialnej PAN i doradczemu zespołowi Prezesa PAN do spraw podziału budżetu Akademii. Był inicjatorem utworzenia Biura Doskonałości Naukowej w Akademii, wspierającego polskie aplikacje w konkursach Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych ERC. Był też koordynatorem (był również pomysłodawcą) programu stypendialnego PASIFIC (2019-2025), finansowanego ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu Marii Skłodowskiej-Curie COFUND (projekt o łącznym budżecie blisko 50 mln zł). Program miał na celu promowanie nowatorskich pomysłów badawczych w jednostkach PAN. To pierwszy w historii tak znaczący grant realizowany przez Kancelarię PAN. Wśród inicjatyw prof. Rowińskiego znalazło się także powołanie i koordynowanie prac Zespołu doradczego Prezesa PAN ds. kryzysu klimatycznego, który regularnie przygotowywał i upowszechniał komunikaty dotyczące wielu aspektów wpływu zmian klimatu na życie społeczne i gospodarcze Polski.

Funkcja Prezesa ALLEA pozwala mu na doskonałe zrozumienie organizacji nauki europejskiej, w szczególności funkcjonowanie akademii nauk we wszystkich krajach europejskich. ALLEA jako federacja paneuropejska kładzie nacisk na Europę w sensie geograficznym i kulturowym, wykraczając poza polityczną koncepcję Unii Europejskiej, a także stanowi istotną część ekosystemu Europejskiej Przestrzeni Badawczej. Jego kadencja w funkcji Prezesa przyniosła ALLEA wiele sukcesów, federacja ALLEA rozpoczęła realizację kilku znaczących projektów europejskich, rozpoczęto znakomitą współpracę z Europejską Radą ds. Badań Naukowych ERC jak również Parlamentem Europejskim. Prof. Rowiński przeprowadził wprowadzenie nowej strategii i zmienił strukturę zarządczą ALLEA. Zgodnie z najnowszą strategią ALLEA na lata 2025–2030 głównymi celami federacji są: promowanie autonomii, uczciwości i zaufania w nauce, poprawa warunków prowadzenia badań naukowych, zapewnianie niezależnego doradztwa naukowego oraz współpraca z akademiami członkowskimi, partnerami i opinią publiczną. Niewątpliwie podobne cele powinny stać się również strategicznymi celami Polskiej Akademii Nauk. Prof. Rowiński reprezentuje naukę europejską podczas gali wręczenia największych laurów naukowych w Los Angeles - Breakthrough Prize, zwaną naukowym Oscarem. Działalność doradcza leży niejako w DNA tej organizacji. Wśród licznych aktywności w tym zakresie należy wspomnieć proces doradztwa dla Komisji Europejskiej w ramach mechanizmu SAM (Scientific Advice Mechanism), którego kluczowym elementem jest projekt SAPEA. To konsorcjum europejskich sieci akademii (ogólnie to ponad 130 organizacji naukowych

w Europie), którego celem jest dostarczanie niezależnych, interdyscyplinarnych i najwyższej jakości raportów opartych na dowodach naukowych, które mogą służyć jako solidna baza dla decyzji politycznych podejmowanych na poziomie Unii Europejskiej. Wspólnie z Grupą Głównych Doradców Naukowych SAPEA dostarcza ekspertyzy naukowe i rekomendacje dotyczące skomplikowanych, często interdyscyplinarnych zagadnień, które obejmują m.in. zdrowie, środowisko, technologie, społeczeństwo oraz zarządzanie kryzysowe. Obecnie Prof. Rowiński, jest zastępcą przewodniczącego SAPEA i aktywnie uczestniczy w koordynacji pracy konsorcjum. Powyższe działalności, ponad wszystko pozwoliła prof. Rowińskiemu poznać większość kluczowych graczy polityki naukowej na poziomie europejskim, włączając w to spotkania z Ekateriną Zachariową, europejską komisarz ds. start-upów, badań naukowych i innowacji.

Prof. Rowiński również doskonale rozumie funkcjonowanie instytutów PAN. Obecnie jest dyrektorem Instytutu Geofizyki PAN, złożonej jednostki badawczej, z wieloma obserwatoriami i odpowiedzialnością za Polską Stację Polarną na Spitsbergenie, flagową placówkę polską pracującą poza granicami kraju. Prof. Rowiński pełnił tę funkcję również w latach 2008-2015, a wcześniej był zastępcą dyrektora tegoż instytutu ds. naukowych. Warto przy tym podkreślić, iż w okresie kiedy pełnił funkcję dyrektora, Instytut uzyskał status Krajowego Naukowego Ośrodka Wiodącego, a potem – w wyniku przeprowadzonej ewaluacji jednostek naukowych – najwyższą kategorię A+. Bardzo też angażował się w sprawy zarządzania instytutami – był członkiem Rady Dyrektorów Jednostek Naukowych PAN (lata: 2011-2015). Był też współtwórcą i pierwszym przewodniczącym Centrum Badań Ziemi i Planet GeoPlanet PAN (2009-2015), skupiającego pięć instytutów PAN. Było to pierwsze Centrum utworzone w Polskiej Akademii Nauk na mocy ustawy z 2010 r. Wprowadził też – co trzeba szczególnie podkreślić – Centrum do elitarnego klubu ośmiu najważniejszych w Europie instytucji zajmujących się naukami o Ziemi *Geo8 European Alliance for Earth Sciences*.

Prof. Rowiński był (lub jest) członkiem pięciu rad naukowych instytutów PAN, tj. Instytut Budownictwa Wodnego PAN (jest obecnie jej Przewodniczącym), Instytutu Geofizyki PAN (od 2004 r.), Instytutu Oceanologii PAN (2011-2014, 2015-2018), Centrum Astronomicznego im. Mikołaja Kopernika PAN (2015-2018) oraz Instytutu Nauk Geologicznych PAN (2015-2018). Aktywnie uczestniczy w radach naukowych

instytutów poza strukturami PAN, do niedawna był członkiem rady naukowej Instytutu Chemii i Techniki Jądrowej, wcześniej był członkiem rady naukowej w Państwowym Instytucie Geologicznym - Państwowym Instytucie Badawczym (2008-2011, 2012 - 2015) i w Instytucie Geografii Fizycznej Uniwersytetu Warszawskiego (2005-2008, 2012-2016). Szerzej instytutami Wydziału III zajmował się w latach 2012 -2015, kiedy pełnił funkcję Wiceprzewodniczącego Rady Kuratorów Wydziału III PAN Nauk Ścisłych i Nauk o Ziemi; przez krótki okres czasu – do wyboru na Wiceprezesa PAN (od stycznia do maja 2015) sprawował funkcję Przewodniczącego Rady Kuratorów Wydziału III PAN.

Prof. Rowiński aktywnie uczestniczy (bądź uczestniczył) w pracach sześciu różnych komitetów PAN. Obecnie jest Przewodniczącym Komitetu Problemowego przy Prezydium PAN – Komitetu Nauk o Wodzie i Gospodarki Wodnej PAN. Przewodniczy też Komitetowi Narodowemu ds. Współpracy z ALLEA.

Tymi działaniami niewątpliwie dowodzi, że będzie właściwą osobą skutecznie kierującą pracami Polskiej Akademii Nauk. Jest osobą świetnie zorientowaną – co w dzisiejszych, trudnych czasach jest nie do przecenienia – w niezmiernie złożonej materii działalności jednostek naukowych PAN i samej korporacji: oddziałów i komitetów naukowych PAN.

Warte podkreślenia jest zaangażowanie prof. Rowińskiego w doradztwo naukowe. Oprócz wspomnianej wiodącej roli w mechanizmie doradztwa dla Komisji Europejskiej (SAPEA), prof. Rowiński był najpierw Przewodniczącym Zespołu Doradczego ds. Odporności po Powodzi przy Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (2024–2025) a obecnie Przewodniczącym Zespołu Doradczemu ds. Odporności po Powodzi, Zagospodarowania Przestrzennego oraz Urbanistyki Terenów Popowodziowych przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (od października 2025). Zespoły te odgrywają kluczową rolę w kreowaniu programu odbudowy po powodzi na Nysie Kłodzkiej w 2024 r. Był członkiem Polar Task Force przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych. Był też przewodniczącym Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Współpracy z Zagranicą w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2011–2015).

Prof. Rowiński często wypowiada się na temat roli nauki, również roli akademii nauk, odnosi się do podstawowych wartości. W swojej wypowiedzi podczas uroczystości 200-lecia Węgierskiej Akademii Nauk powiedział między innymi: „Nauka

jest przedsięwzięciem społecznym opartym na wspólnych wartościach. Wspólne działanie w warunkach niepewności zależy od pokory, szacunku dla dowodów i zaangażowania na rzecz dobra publicznego. Nie są to działania podejmowane wyłącznie w sytuacjach kryzysowych – to postawy, które należy kształtować z czasem.” W wypowiedzi dla *Professional News* (listopad 2024) apeluje na rzecz zwiększenia roli nauk humanistycznych i społecznych w programie ramowym FP10. Choć sam reprezentuje nauki ścisłe, Jego otwartość do reprezentowania wszystkich gałęzi nauki jest wyznacznikiem Jego postrzegania nauki.

Swoją aktywnością podejmowaną w przestrzeni publicznej prof. Rowiński angażuje się w popularyzację nauki, prowadzi wykłady. W 2022 r. był powołany jako Honorowy Przewodniczący Komitetu Naukowego Pikniku Centrum Nauki Kopernik i Polskiego Radia. Jest też bardzo często obecny w mediach – zwłaszcza odnosząc się do spraw dotyczących organizacji nauki, kryzysu klimatycznego i problemów wody. W ścisłej współpracy z UNESCO jest organizatorem corocznych obchodów Światowego Dnia Wody. Organizuje też regularnie bardzo popularną w jego dyscyplinie naukowej międzynarodową szkołę *International School of Hydraulics*.

* * *

Podsumowując, trzeba zwrócić uwagę na osiem mocnych stron kandydatury prof. Pawła Rowińskiego na stanowisko Prezesa Polskiej Akademii Nauk:

1. Mocna pozycja naukowa (też widziana w perspektywie międzynarodowej).

Ważne jest też i to – zwłaszcza w dzisiejszych czasach kryzysu klimatycznego – że kandydat zajmuje się badawczo i angażuje się (także na poziomie międzynarodowym) w działania związane z ochroną klimatu i wody.

2. Głęboka znajomość Akademii podbudowana pełnieniem przez okres dwóch kadencji funkcji „pierwszego” wiceprezesa PAN.

3. Znakomita znajomość organizacji nauki na poziomie europejskim, osobiste kreowanie współpracy między akademiami nauk, regularna współpraca z Komisją Europejską i Parlamentem Europejskim. Kandydat cieszy się olbrzymi zaufaniem europejskich instytucji naukowych, o czym świadczy wybór na Prezesa Europejskiej Federacji Akademii Nauk ALLEA.

4. Kierowane zespołami doradczymi (doradztwo naukowe) na poziomie krajowym jak i międzynarodowym.

5. Praktyczna znajomość specyfiki organizacyjnej i potrzeb instytutów PAN

(ugruntowana własnym doświadczeniem organizacyjnym – jest i był w przeszłości dyrektorem Instytutu Geofizyki PAN, przewodniczącym Centrum GeoPlanet i przewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Budownictwa Wodnego PAN; zasiadał w radach naukowych kilku innych instytutów).

6. Doskonała znajomość zasad pracy komitetów PAN – przewodniczy pracy dwóch komitetów.

7. Przybliżanie Akademii społeczeństwu – także przez osobiste angażowanie się w popularyzację nauki.

8. Duża umiejętność pracy zespołowej i poszukiwania kompromisów w rozwiązywaniu trudnych problemów przy jednoczesnym dbaniu o zasadnicze wartości ważne w pracy akademickiej i instytucjach naukowych.